

HİNDİSTAN DOĞU MEDENİYETİ YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİ

राष्ट्रीय पाण्डुलिपि भिशन

M

ADRAS Üniversitesi kampüsü içinde, çoğu kimsenin bilmediği bir hazine mevcut. Üniversite kütüphanesinin yüksek cephesinin arkasında, kum tepelikleri ve inşaat malzemesi arasında bir kemere işaret eden bir levha yer alır. Merdivenlerden yukarı çıktığımızda ise 1869 tarihinde üç kişinin özel koleksiyonlarıyla oluşmaya başlayan özel bir kütüphaneyi görürsünüz: Devlet Doğu Elyazmaları Kütüphanesi ve Araştırma Merkezi.

Tik ağacından dolaplar, kart çekmeceleri, uzun kemerler, pirinç kulpu ahşap cam kapılar, depolama alanında üzerinde binlerce elyazması bulunan tik

ağacında raflar kütüphanenin tarihine işaret ediyor. Kütüphane 1936'da Madras Üniversitesi Kampüsüne gelene kadar birçok yer değiştirmiş. O tarihe kadar da yazmalarının ne kadar kıymetli olduğunu umursayan olmamış. 2. Dünya Savaşı sırasında kütüphanedeki yazmalar, bombalama tehlikesine karşılık 1942'de Tirupati'ye gönderilmiş. Savaş bittikten sonra Hindistan'ın Andhra Pradesh eyaletindeki Tirupati şehrinde muhafaza edilen yazma eserler kütüphaneye geri getirilmiş.

Şu an kütüphanede Tamilce, Sanskritçe, Telugu, Kannada, Marathi, Urduca, Arapça ve Farsça dillerinde 72.315 yazma mevcut. Bunların çoğu palmye yaprağı üzerine yazılmış. Ayrıca bakır

levhalar, kadidam ve bhurja ağaçlarının kabuklarına, deri ve diğer malzemeler üzerine yazılmış olanlar da var. Elyazmalarının yaklaşık 49 bini Sanskritçe, 16 bine yakını ise Tamil dilindedir. Hindistan 15 Ağustos 1947 tarihinde Britanya İmparatorluğundan ayrılarak bağımsızlığını kazandığında kütüphane koleksiyonundaki 7 bin elyazma Telugu, Kannada ve Malayalam eyaletlerindeki kütüphanelere taşınmış. Kütüphanede ayrıca başvuru kaynağı olan yaklaşık 22.887 kitap bulunmaktadır.

Kütüphanedeki en eski yazma eser 450 yıllık bir tıp kitabı olan "Agathiyam"dır. Ayrıca kimliği belirlenemeyen bir yazma da bulunuyor. Edebiyat, drama, şiir, siddha (bir yoga ekolü),

Birçoğu palmye yapraklarına, bazıları ise bakır plakalara yazılmış elyazmaları.

©

yunani ve ayurveda tıbbı ve mimarlık gibi 19 farklı başlık altında toplanan yazma eserler araştırmacılar için birincil kaynak niteliğini taşıyor. Neredeyse 500 yıl önce yazılmış eserlerin yer aldığı kütüphanedeki bu kıymetli koleksiyonları korumak amacıyla bazı kimyasal işlemler yapılıyor. Ayrıca her ihtimale karşı metinler kopyalanıyor. Kütüphane koleksiyonunun üçte ikisini oluşturan Sanskritçe elyazmalarının tamamı, Indira Gandhi Millî Sanat Merkezinin yardımıyla mikrofilme çekilmiş durumda.

Dünyanın dört bir yanından doktora öğrencilerinin, Hindistan coğrafyasının dini, kültürü ve dili üzerine çalışan araştırmacıların ziyaret ettiği kütüphanede yazmalar ödünç verilmemektedir. Zarar vermeden yazmalar üzerinde çalışma yapılabilmesi için Hindistanlı yöneticiler kütüphanenin modernizasyonu ve dijitalleştirilmesine büyük önem veriyorlar. Şimdiye kadar 1862 elyazması dijitalleştirilmiştir ve geri kalanı için de çalışmalar devam etmektedir. Dijital ortama aktarılan yazmalara ayrıca üniversitenin arkeoloji bölümünün web sayfası üzerinden de ulaşmak mümkün.

Hindistan'daki birçok dile ve kültüre ait yazma eserlerin bir araya geldiği bu kütüphanenin geçmişi de ülkenin tarihiyle paralel şekillenmiştir. Hindistan'daki baharat ticaretinden pay kapmak isteyen İngiliz tacirler tarafından 1600 yılında kurulan Doğu Hindistan Şirketinin Hindistan'daki ticari faaliyetleri zaman içinde bu toprakların sömürgeleştirilmesine kapı aralar.

İngiltere kraliyetinden aldığı yetkiyle şirket Hindistan topraklarında bir devlet gibi hareket eder. 19. yüzyılın ortalarında neredeyse tamamını sömürgeleştirdiği Hindistan'ın idaresini imparatorluğa devreder. 1858 tarihinden 1947 yılına kadar resmî olarak İngiltere'nin sömürgeci olan Hindistan, Londra'dan atanan sömürge valileri tarafından yönetilir. Üstelik bugünkü Pakistan topraklarının tamamı da bu sınırlara dahildir.

Kütüphanenin kurucusu olan Albay Colin Mackenzie (1754-1821) ise Doğu Hindistan Şirketinin çalışanlarından biridir. 1783 yılında Hindistan'a gelen Mackenzie, Madras'da stajyer mühendis olarak işe başlar. Matematiğe ve dillere olan yoğun ilgisi onu elyazması toplamaya iter. Ancak bununla yetinmez; bulduğu madeni para, harita, yazıt gibi materyalleri de toplamaya başlar.

Zaman içinde mevkii yükselen Mackenzie şirketin genel araştırma görevlisi olarak atanır, bundan sonra yazma toplama işini kendi başına yapmaz ve çalışanlarını ülkenin dört yanına gönderir. Özellikle Hindistan'ın güney eyaletlerinden epeyce yazmayı koleksiyonuna dahil eder. Malezya, Endonezya, Afganistan gibi birçok yeri gezerek koleksiyonunu geliştirir. Kalküta'ya taşındığında kütüphanesini de beraberinde götürür. 1821 yılında ölene kadar da yazma toplamayı sürdürür. Mackenzie koleksiyonunu oluşturmak için bir ömür harcamıştır. Yazmaların yanı sıra koleksiyonundaki harita, resim, çizim, levhalar, sanatsal objeler ve metal

paralar da oldukça kıymetlidir. Bugün bunların birçoğu İngiltere'deki müzelerde sergilenmektedir.

Onun ölümünden sonra kütüphanesi Doğu Hindistan Şirketi tarafından 10 bin pounda satın alınarak üçe bölünür. Bir bölümü Londra'ya, bir bölümü Kalküta'daki Millî Kütüphaneye gönderilir. Geriye kalanı ise Madras'ta, bugünkü adıyla Hindistan Doğu Medeniyeti Yazma Eserler Kütüphanesinde muhafaza edilir. Sadece Madras'taki kısmını gezmek bile hayretler içinde şu soruyu sordurur: Bir adamın ömrü bu kadar eseri toplamaya nasıl yeter?

Kütüphanede, Mackenzie'nin kitaplarının yanı sıra dilbilimci ve gezgin Dr. John Leyden'a ait Tamil, Telugu ve Kannada dillerindeki yazma koleksiyonu ve Charles Philip Brown'ın 1855'te Telugu'dan getirtirilen Sanskritçe kâğıt yazmaları koleksiyonu da yer almaktadır. Bu koleksiyonların birleşmesiyle kütüphane Madras Başkanlık Kolejinin bir parçası olarak hizmet vermeye başlar. 1870'te üniversitede Sanskritçe profesörü olarak çalışan J. Pickford'dan bir katalog oluşturması istenir. Ayrıca o dönemde koleksiyona yeni eklemeler de yapılır. Böylece ortaya dünyanın eski medeniyetlerine kucak açan Hint coğrafyasının hafızası niteliğinde bir kütüphane çıkar.

Koleksiyonunun büyük çoğunluğu otantik eserlerden meydana gelen Hindistan Doğu Medeniyeti Yazma Eserler Kütüphanesine günümüzde yeni alım yapılmamaktadır. **Z**